

БЕКІТЕМІН

«Академик Е.А. Бөкетов атындағы
Қарағанды университеті» КЕАҚ
Басқарма Төрағасы-Ректоры
проф. Н.О. Дулатбеков
2022 ж.

Оқу жұмыс бағдарламасын құрастыруға әдістемелік талаптар-Syllabus

(25.12.2020 ж. бекітілген пәннің оқу жұмыс бағдарламасын (Syllabus) жасау және ресімдеу жөніндегі әдістемелік нұсқауларының орнына)

1. Осы құжат Syllabus (бұдан әрі – Силлабус) оқу жұмыс бағдарламасын жасауға қойылатын әдістемелік және техникалық талаптарды қамтиды.
2. Силлабус білім алушыларды білім беру бағдарламасына кіретін нақты оқу пәнінің мазмұны және белгілі бір уақыт кезеңінде оны игеруге қойылатын талаптар жүйесі туралы хабардар етуге арналған.
3. Силлабус пәнді оқытудың мақсаты, курс саясаты, оқу тақырыптары, тапсырмалар, күтілетін оқыту нәтижелері, оқыту және бағалау әдістері, ұсынылған дереккөздер, оқытушының байланыстары туралы құрылымдалған ақпаратты қамтиды.
4. Силлабус жоғары мектептің әдістемелік құжаттарын әзірлеудің базалық тәсілдерін ескере отырып құрастырылады.
5. Силлабусты пән оқытушысы жасайды, қызмет көрсету кафедрасының отырысында талқыланады және сапаны қамтамасыз ету жөніндегі факультеттің комиссиясы бекітеді.
6. Силлабус білім беру бағдарламасының өзектіленуіне, оқу жұмыс жоспарының өзгеруіне қарай, сондай-ақ пән оқытушысының немесе кафедра меңгерушісінің бастамасы бойынша қайта қаралады.
7. Силлабус жарияланады және білім алушыға электрондық түрде ұсынылады.
8. Осы талаптар Академиялық кеңестің шешімі бойынша, факультеттердің сапаны қамтамасыз ету жөніндегі комиссияларының, академиялық жұмыс бойынша Департаменттің бастамасы бойынша өзгертілуі мүмкін.
9. Осы талаптарды Басқарма Төрағасы-Ректор Академиялық кеңес мақұлдағаннан кейін бекітеді.

Титул парағы

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі
Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті

Факультет атауы

Кафедра атауы

ОҚУ ЖҰМЫС БАҒДАРЛАМАСЫ-SYLLABUS

пәні бойынша

Пән атауы

білім беру бағдарламасы үшін

Шифр - Атауы

Курс:
Оқу мерзімі:
Кредиттер көлемі:

Кафедра отырысында мақұлданды,
хаттама № __ __ ж.

Сапаны қамтамасыз ету факультеті комиссиясының отырысында бекітілді,
хаттама № __ __ ж.

1. КУРСТЫҢ ТАҚЫРЫПТЫҚ ЖОСПАРЫ

№	Тақырып атауы	Дәріс сабақтары	Семинар / Практикалық сабақтар	Зертханалық сабақтар	СОӨЖ	СӨЖ
	Сағат көлемі					
	...					
	Сағат саны					

Талаптар:

1) Тақырыптық жоспар оқу тақырыптарының тізбесін, білім беру бағдарламасының оқу жұмыс жоспарында көзделген сабақ түрлері бойынша сағат көлемін қамтиды.

2. ОҚЫТУШЫ (ЛАР)ТУРАЛЫ ДЕРЕКТЕР

Оқытушының аты-жөні (толық)

Кафедра көрсетілген лауазым, ғылыми дәрежесі (атағы)

Байланыс ақпараты

Кафедраның орналасқан жері

Талаптар:

1) Бұл ақпарат білім алушыларға оқытушымен аудиториядан тыс уақытта байланыс жасауға мүмкіндік беруі тиіс.

2) "Байланыс ақпараты" бағанында оқытушының e-mail болуы тиіс. Оқытушы өз қалауы бойынша байланыс WhatsApp-ты, вебинарлар өткізуге арналған әлеуметтік желілердегі мекенжайды, өзінің CV (түйіндеме) орналастыру ресурсына сілтемені көрсете алады.

3. КУРС САЯСАТЫ

Аталған оқу курсы Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің Академиялық саясат талаптарына сәйкес ұйымдастырылған. Академиялық талаптарды орындамаған және сабаққа қатысуы төмен болған жағдайда ықтимал салдарларға назар аудару ұсынылады. Осы пәнді оқу барысында оқытушы мен білім алушылар университетте қабылданған Академиялық адалдық ережелерін ұстануы тиіс. Университеттің академиялық саясаты мен академиялық адалдық ережелеріне Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің сайтында еркін қол жеткізуге болады www.buketov.edu.kz, сондай-ақ білім алушылардың жеке кабинетінде. Барлық студенттерге/магистранттарға/докторанттарға сабақтардағы оқу тақырыптарын талқылауға тең мүмкіндіктер беріледі. Силлабуста көрсетілген оқу тақырыптары бойынша барлық адамдардың сұрақтар қоюға және жауаптар алуға құқығы бар. Оқытудың тапсырмаларын орындау кезінде оқушылардың ойлау ерекшелігі, шығармашылық көзқарасы құпталады. Барлық білім алушылардан мінез-құлық академиялық мәдениетін сақтау, бір-біріне өзара құрмет көрсету талап етіледі. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар оқытуда жеке көзқарас құқығын пайдалана алады.

Талаптар:

1) Силлабустың осы бөлімі білім алушыларды академиялық саясат, академиялық адалдық ережелері туралы ресми ақпаратқа жіберуі тиіс. Осыған байланысты жоғарыда көрсетілген әмбебап мәтінді пайдалану ұсынылады.

2) Оқытушы өз қалауы бойынша курсты меңгеруге қойылатын, жалпы білім беру саласындағы заңнамаға және Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің Жарғысына қайшы келмейтін ерекше талаптарды көрсете алады.

4. КУРСТЫҢ ПРЕРЕКВИЗИТТЕРІ

Талаптар:

1) Осы бөлім ұсынылып отырған курсты меңгеруге дейін игерілуі тиіс пәндер тізбесін қамтиды.

5. КУРСТЫҢ ПОСТРЕКВИЗИТТЕРІ

Талаптар:

1) Осы бөлім ұсынылған курсты ойдағыдай меңгергеннен кейін меңгеруге тиіс пәндер тізбесін қамтиды.

6. КУРСТЫҢ ҚЫСҚАША СИПАТТАМАСЫ

Талаптар:

1) Бұл бөлімде пәнді оқытудың мақсаты, маманды кәсіптік даярлау бағдарламасының негізгі мазмұны мен орны туралы сипаттамалық ақпарат қамтылуға тиіс. Бастапқы сөйлем ретінде типтік тұжырымдаманы қолдану ұсынылады: пән білім алушыларда білім/теориялық идеялар/дағдылар қалыптастыру мақсатында оқытылады. Келесі сипаттауда мынандай тіркестер болуы мүмкін: Курс оқуға бағытталған.... Курс сұрақтары / мәселелер қарастырылады.

2) Курсты 40-50 сөзбен сипаттау ұсынылады.

7. ОҚЫТУ НӘТИЖЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ҚОЛ ЖЕТІМДІЛІГІН БАҒАЛАУ ӘДІСТЕРІ

№	Оқу нәтижелері	Оқу нәтижелеріне қол жеткізуді бағалау әдістері

Талаптар:

1) Осы бөлім ұсынылатын курс мәнмәтініндегі оқыту нәтижелерінің тізбесін қамтиды. Оқыту нәтижелері Блум таксономиясының принциптерін ескере отырып тұжырымдалуы керек және жеке тұлғаның 3 белсенді қолданылатын етістігінен басталуы керек (1-қосымшаны қараңыз).

2) Оқытудың әрбір нәтижесі оның қол жетімділігін бағалау әдісімен қамтамасыз етілуі тиіс. Бағалау әдісі аяқталған әрекетті көрсетеді және "біледі", "істей алады", "меңгереді" етістіктерін қамтиды. Сонымен қатар, бір нәтижеге қол жеткізу бір уақытта бір, екі немесе үш етістікпен көрсетілуі мүмкін: кейбір жағдайларда нәтижеге қол жеткізуді тексеру үшін бір санатты ("білу" немесе "істей алу" немесе "меңгеру"), басқаларында – екі катеорияны, үшіншіден – барлық үш санатты белгілеу жеткілікті. Бұл категориялардың тіркесімі оқыту нәтижесінің сипатына, оның пәндік, мета-пәндік, жеке сипатына байланысты болуы керек.

3) Оқыту нәтижелерінің сандық құрамы курс мақсатының күрделілік деңгейімен, оның маманды кәсіптік даярлау бағдарламасындағы орнымен негізделуге тиіс. 3 оқу нәтижесінен мәлімдеу ұсынылады.

8. ОҚЫТУ ӘДІСТЕРІ

Талаптар:

1) Бұл бөлім оқытушының оқыту процесінде қолданатын оқыту әдістерінің тізбесін қамтиды.

Анықтама үшін: ғылыми әдебиеттерде оқытудың әртүрлі әдістерін бөліп көрсету әдетке айналған, мысалы:

- *ақпаратты беру көзі бойынша: сөздік әдіс (дәріс, пікірталас, оқу ақпарат көзімен жұмыс), көрнекілік әдіс (суреттермен және схемалармен жұмыс, бейнероликтерді қарау), практикалық әдіс (кейстерді, тапсырмаларды орындау, міндеттерді шешу, зертханалық жұмыстарды жүргізу және т. б.);*

- *білім алушылардың танымдық қызметінің сипаты бойынша: ақпараттық-рецептивтік әдіс (оқытушы білім алушыларға ақпаратты берген кезде); репродуктивті (білім алушы берілген үлгі бойынша іс-әрекеттерді орындайды); проблемалық баяндау әдісі (оқытушы проблеманы тұжырымдайды және оны шешу үшін логикалық қадамдарды көрсетеді); эвристикалық (оқытушы проблеманы жеке міндеттерге бөледі, ал білім алушылар оларды шешеді); зерттеу әдісі (білім алушылар қойылған мәселелерді шешу жолдарын іздейді); жобалау әдісі (білім алушылар нақты жобаны әзірлейді); төңкерілген оқыту әдісі (білім алушылар теориялық тақырыпты өз бетінше меңгереді, оны оқытушының қатысуымен аудиторыяда практикада қолданады).*

9. ОҚЫТУ НӘТИЖЕЛЕРІН БАҒАЛАУ ӘДІСТЕРІ

Талаптар:

1) Бұл бөлім білім алушылардың академиялық прогресін бағалау үшін оқытушымен қолданылатын әдістердің тізбесінен тұрады.

Анықтама үшін: ғылыми әдебиеттерде оқу нәтижелерін бағалаудың әртүрлі әдістерін бөліп көрсету әдетке айналған, мысалы: ауызша бақылау әдісі, жазбаша бақылау әдісі, бағдарламаланған бақылау әдісі, тестілік бақылау әдісі, портфолио әдісі және басқалар.

10. КУРС БОЙЫНША ҰСЫНЫЛАТЫН КӨЗДЕР ТІЗІМІ

№	Курс бойынша дереккөздердің атауы
	Негізгі оқу және ғылыми әдебиеттер
	Қосымша оқу және ғылыми әдебиеттер
	Электрондық тасығыштардағы көздер
	Интернет көздері

Талаптар:

1) Бұл бөлім білім алушыларды пән бойынша оқу көздерінің болуы туралы хабардар етуге бағытталған: оқулықтар, әдістемелік құралдар, ұсынымдар, монографиялар, мерзімді басылымдар, электрондық өнімдер, интернет-ресурстар.

2) Дереккөздер ұсынылған айдарларға сәйкес жіктелуге және силлабустың келесі бөлімдерінде сілтеме ретінде пайдаланылатын өтпелі реттік нөмірі болуға тиіс.

3) Негізгі дереккөздердің тізбесіне басылымның соңғы 10 жылының еңбектері кіруі тиіс; "құқық" бағытындағы білім беру бағдарламаларына арналған силлабустарда Құқықтық ақпараттың халықаралық және Ұлттық базаларына сілтеме болуы тиіс.

4) Қосымша дереккөздер тізбесіне әртүрлі жылдардағы танымал ғалымдардың ресми құжаттары, мерзімді басылымдары, іргелі еңбектері кіруі мүмкін.

5) Дереккөздердің тізімінде шетелдік және отандық авторлардың, соның ішінде Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті оқытушыларының еңбектері ұсынылуы керек

6) Ұсынылатын дереккөздер оқыту тілінде болуы тиіс. Қажет болған жағдайда тізбеге басқа тілдердегі дереккөздер енгізілуі мүмкін.

7) Білім алушыларға кемінде 10 дереккөз ұсыну ұсынылады.

11. ДӘРІС САБАҚТАРЫНЫҢ ЖОСПАРЫ

№	Дәріс тақырыбы	Дәріс жоспары

Талаптар:

1) Осы бөлім әрбір дәріс тақырыбы шеңберінде қандай мәселелер қаралатыны туралы ақпаратты қамтиды. Дәріс жоспары тақырыпты ашу логикасын көрсетуі керек. Ол дәрістік сабаққа шығарылатын мәселелердің нөмірленген тізбесі түрінде ұсынылуы мүмкін.

2) Дәрістің аталған тақырыбы курстың тақырыптық жоспарына сәйкес келуі тиіс.

12. СЕМИНАР/ПРАКТИКАЛЫҚ САБАҚТАРДЫҢ ЖОСПАРЫ (қажеттісінтандау)

№	Сабақтың тақырыбы	Сұрақтар мен тапсырмалар	Әдістемелік ұсынымдар (қажет болған жағдайда)	Ұсынылған көздертізбесіне сілтеме

Талаптар:

- 1) Осы бөлім талқылауға шығарылатын мәселелердің және/немесе тапсырмалардың тізбесін қамтиды.
- 2) Дәрістің аталған тақырыбы курстың тақырыптық жоспарына сәйкес келуі тиіс.
- 3) Сабақ жоспары тапсырмаларды орындау бойынша әдістемелік ұсынымдармен сүйемелденуі мүмкін.
- 4) Ұсынылған әдебиеттер тізбесін есілтеме дереккөздің реттік нөмірі болып табылады.

13. ЗЕРТХАНАЛЫҚ САБАҚТАР ЖОСПАРЫ

№	Сабақтың тақырыбы	Зертханалық тапсырма	Әдістемелік ұсынымдар (қажет болған жағдайда)	Ұсынылған көздер тізбесін есілтеме

Талаптар:

- 1) Бұл бөлім зертханалық тапсырмалар тізбесінен тұрады.
- 2) Сабақ жоспары тапсырмаларды орындау бойынша әдістемелік ұсынымдармен сүйемелденуі мүмкін.
- 3) Ұсынылған әдебиеттер тізбесін есілтеме дереккөздің реттік нөмірі болып табылады.

14. СӨЖ - ОҚЫТУШЫСЫНЫҢ БАСШЫЛЫҒЫМЕН БІЛІМ АЛУШЫНЫҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫНА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР

№	Сабақтың тақырыбы	Тапсырмалар	Әдістемелік ұсынымдар (қажет болған жағдайда)

Талаптар:

- 1) Бұл бөлімде оқытушының жетекшілігі мен тақырыпты өз бетінше оқуға арналған тапсырмалар бар.
- 2) Дәрістің аталған тақырыбы курстың тақырыптық жоспарына сәйкес келуі тиіс.
- 3) Тапсырмалар оларды орындау бойынша әдістемелік ұсынымдармен сүйемелденуі мүмкін.

15. БІЛІМ АЛУШЫНЫҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫНА АРНАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАР – СӨЖ

№	Сабақтың тақырыбы	Тапсырмалар	Әдістемелік ұсынымдар (қажет болған жағдайда)

Талаптар:

- 1) Бұл бөлімде тақырыптарды өзбетінше зерттеуге арналған тапсырмалар бар. Тапсырмалар аралас болуы мүмкін және бірнеше тақырыптың мазмұнын қамтуы мүмкін.
- 2) Тапсырмаларды орындауға әдістемелік ұсынымдар қоса берілуі мүмкін.

15.1 ЖАЗБА ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ ТАҚЫРЫПТАРЫ**Талаптар:**

Бұл бөлім міндетті болып табылмайды және қажет тілігіне қарай, мысалы, егер жазбаша жұмыс бағаланатын тапсырмалар тізбесіне енгізілген жағдайда енгізіледі.

16. БАҒАЛАУ САЯСАТЫ

Білім алушы ағымдағы және межелік бақылау тапсырмаларын, сондай-ақ емтиханды орындау нәтижелері бойынша бағаланады. Бағалау нәтижелері бойынша 100 балдық шкала бойынша білім алушының рейтингі қалып тастырылады. Емтиханға жіберу үшін білім алушы кемінде 50 балл жинауы қажет. Бағалаушы қаласы «Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің академиялық саясатының» 8-қосымшасында орналасқан.

Бағаланатын тапсырмалар тізімі

№	Тапсырма түрі	Есеп нысаны	Тапсыру мерзімі (оқу аптасының нөмірі)	Балдар

Талаптар:

- 1) Осы бөлімнің кіріспесінде жоғарыда көрсетілген мәтін болуға тиіс.
- 2) Тапсырмалар саны электрондық журналға қойылатын бағаларсанына сәйкескелуі тиіс. Соңғы бағалау білім алушының сабақтардағы жұмысының және оның қатысуының жиынтық нәтижесінен құралады.
- 3) Ағымдағы бақылау тапсырмалары мен қатар тізбеге аралық және қорытынды бақылауға шығарылатын тапсырмалар енгізіледі. Оларға қатысты келесі тұжырымдарды қолдану қажет: аралық бақылау тапсырмалары және емтихан.
- 4) Нысанды толтыру мысалдары:
 - Тапсырма түрі: реферат/эссе/жоба дайындау, тапсырмаларды/кейстерді шешу, көркем мәтіндерді атрибуциялау және т.б.; аралық бақылауды белгілеу үшін "аралық бақылау тапсырмасын орындау", қорытынды бақылау үшін - "емтихан тапсырмасын орындау" тіркесімін пайдалану керек.
 - Есеп нысаны: ауызша, жазбаша, тестілеу форматында;
 - Тапсыру мерзімі: семестрдің 6 аптасы; емтихан үшін-семестрдің 15 аптасынан кейін;
 - Балдар: қабылданған бағалау шкаласы бойынша 0-100 балл.

Тапсырмаларды орындағаны үшін білім алушыларды жиынтық бағалау критерийлері

Бағалау 100 балдық шкала бойынша	Пән контекстіндегі бағалау критерийлері
Өте жақсы (90-100 ұпай)	
Жақсы (70-89 ұпай)	
Қанағаттанарлық (50-69 ұпай)	
Қанағаттанарлықсыз (0-49 балл)	

Талаптар:

- 1) Осы бөлім ұсынылған пән контекстінде білім алушыларды бағалау критерийлерін қамтиды. Критерийлер жиынтық сипатқа ие және курс аяқталғаннан кейін оқу нәтижелерін бағалау үшін қолданылады.
- 2) Бұл ақпарат білім алушының оның қорытынды нәтижелерін бағалау логикасына бағыттауы, өзін-өзі бағалауды жүргізуге көмектесуі тиіс. Критерийлер мәлімделген оқыту нәтижелері мен байланыстырылуы және курс аяқталғаннан кейін білім алушының дайындық деңгейінің бағалау сипаттамаларын қамтуы тиіс.
- 3) "Өте жақсы" бағасы материалды айрықша түсінетінін көрсететін, оқытушының талаптарын сақтайтын және/немесе асатын білім алушының жоғары дайындық деңгейін сипаттайтын критерийге сәйкес келуі тиіс. "Жақсы" бағасы материалды толық түсінетіндігін көрсететін және оқытушының

барлық талаптарын орындайтын білім алушының лайықты дайындық деңгейін сипаттайтын критерийге сәйкес келуі тиіс.

"Қанағаттанарлық" баға материалды ішінара түсінетінін көрсететін, оқытушының талаптарының бір бөлігін ғана орындайтын білім алушының орташа дайындық деңгейін сипаттайтын критерийге сәйкес келуі тиіс.

"Қанағаттанарлықсыз" баға білім алушының дайындық деңгейінің төмендігін сипаттайтын, материалды ең аз түсінетіндігін көрсететін және оқытушының талаптарын орындамайтын критерийге сәйкес келуі тиіс.

СИЛЛАБУСТЫҢ МАЗМҰНЫ

№	Бөлімнің атауы	Бет

Талаптар:

Силлабустың соңғы бетінде навигатор қызметін атқаратын "Силлабустың мазмұны" бөлімі орналасқан.

Силлабусты ресімдеуге қойылатын техникалық талаптар:

- 1) Парақ форматы: кітап
- 2) Қаріп: TimesNewRoman
- 3) Кегль: 11
- 4) Аралық: Бір
- 5) Азатжол: 0,8
- 6) Жиектері: Жоғарғы – 1,5; Төменгі – 1,5; Оң – 2,0; Сол – 2,0
- 7) Тақырыптар: әріптер – бас әріп; Жазу-қою әріппен
- 8) Титулдық бет: пәннің, ОП, кафедраның және факультеттің атауы бас әріппен, тырнақшасыз жазылады; оп шифры мен атауы сызықшамен, тырнақшасыз бөлінеді.

**Қолданылуы мүмкін етістіктердің оқыту нәтижелерін тұжырымдау кезінде
шамамен тізімі**

Білімді ашу үшін қолданылатын етістіктер:

Анықтау, сипаттау, санау, табу, байланыстыру, бекіту, жазу, өлшеу, салыстыру, қайта қарау, шығару, анықтау, көрсету, атау.

Түсінуді ашу үшін қолданылатын етістіктер:

Қорытындылау, сипаттау, салыстыру, жіктеу, **қарама-қарсы пікір білдіру**, түрлендіру, талқылау, ажырату, анықтау, бағалау, түсіндіру, тұжырымдау, мысалдар келтіру, түсіндіру, аудару, білдіру, иллюстрациялау, талқылау, **болжау**, ұсыну, таңдау.

Пайдалану қабілетін ашу үшін қолданылатын етістіктер:

Қолдану, бағалау, өзгерту, таңдау, көрсету, айқындау, есептеу, түсіндіру, қалай суреттеу, болжау, **дайындау**, өндіру, байланыстыру, көрсету, шешу, зерттеу, тексеру, есептеу, құру, өзгерту, жіктеу, эксперимент, шешім қабылдау.

Талдау қабілетін ашу үшін қолданылатын етістіктер:

Талдау, бөлу, жіктеу, тапсырыс беру, салыстыру, қорытындылау, қарсы қою, сынау, диагноз қою, түсіндіру, біріктіру, саралау, ажырату, зерттеу, негіздеу, қорытынды жасау.

Синтездеу қабілетін ашу үшін қолданылатын етістіктер:

Санау, бекіту, біріктіру, құрастыру, қорытындылау, құру, алу, әзірлеу, тұжырымдау, жалпылау, орнату, түрлендіру, біріктіру, өзгерту, ұйымдастыру, жоспарлау, ұсыну, ойлап табу, қайта құру, есеп беру, қайта қарау, таңдау, синтездеу, оқыту, айту.

Бағалау дағдыларын ашу үшін қолданылатын етістіктер:

Бағалау, құндылықты анықтау, шешім қабылдау, анықтау, саралау, ұсыну, таңдау, ажырату, таңдау, салыстыру, қорытындылау, сынау, қорғау, бағалау, растау, рейтинг жасау, жалпылау.

Мәселелерді шешу дағдыларын ашу үшін қолданылатын етістіктер:

Шешім қабылдау, таңдау, анықтау, ұсыну, жоспарлау, растау, бағалау, тұжырымдау, іс-қимыл тәртібін сипаттау, әзірлеу, нұсқаларды ұсыну.

Қарым-қатынас дағдыларын ашу үшін қолданылатын етістіктер:

Қарым-қатынас жасау, білдіру, түсіндіру, жауап беру, пікірталас, қорғау, шолу жасау, емтихан тапсыру, айту, үйрету, ұсыну, қорытынды жасау.